

Asia: VN/34680/2022

Lausuntopyyntö Oikeuslaitostyöryhmän alustavista toimenpide-ehdotuksista

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentit alatyöryhmän 1. Rikollisuus ja rikosasioiden käsittely sekä rangaistukset ja niiden täytäntöönpano ehdotuksista

Lähtökohtaisesti esitetyt aloitteita alakohtien syvällisemmäksi selvitettäväksi on pidettävä on kannatettavina.

Virtuaalikärräjäoikeuden ajatus on kuitenkin hyvin vieras perustuslailliselle tuomioistuinajattelulle ja sen sisältämälle oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamiselle. Oikeus suulliseen käsittelyyn tulisi turvata kaikissa tilanteissa eikä periaatteellisesti ole hyvä asia, että luvataan alennuksia vastaajille, jos he suostuvat oikeuksiensa heikentämisiin esim. luopumalla oikeudestaan suullisiin käsittelyihin. Valtakunnallisesti keskitettyjen työpinojen käyttö tuomioistuinasioissa ei ole asiallista eikä se todennäköisesti lisää töiden tasaisempaa jakautumista tuomioistuinten välillä. Tällainen valtakunnallinen keskittäminen on teoriassa mahdollinen, jos olisi vain yksi tuomioistuin ja yhteiset henkilöstöresurssit. Kaikenlaiset hankkeet, joissa vesitetään käytännössä tulosneuvotteluissa sovittu tuomioistuimen henkilöstöpohja jakamalla työntekijöitä eri puolille Suomea ja eri tuomioistuihin kulloisenkin ruuhkatarpeen mukaan ei ole hyväksyttävä. Kuten käytännössä on huomattu, valtakunnallisten pinojen ruuhkanpurku ruuhkauttaa eri alueiden toimijoita epätahtiin.

Poissaolokäsittelyjen laajentaminen ei sekään ole ehkä oikea ratkaisu oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteuttamiseksi. Ennemminkin tuomioistuinten tulisi asemansa ja arvostuksensa säilyttämiseksi pyrkiä toteuttamaan oikeudenkäyntejä suullisuus-, välittömyys- ja keskittämisperiaatteita noudattaen.

Lautamiesjärjestelmän lakkauttamisen kokonaisselvitystyö voisi olla tärkeä aloittaa hyvissä ajoin ennen seuraavaa lautamiesten vaalia. Ensi vuonna tapahtuva lautamiesten valinta tulee liian aikaisin, mutta sitä seuraavaan on aikaa sopivasti.

Ehdotuksista hyvin suuri suhteellinen osa koskee muutoksenhakua. Siihen nähden, että valtaosa ratkaistuista asioista jää käräjäoikeuden ratkaisun varaan, painopiste selvitettävissä asioissa voi olla vinoutunut.

2. Kommentit alatyöryhmän 2. Siviiliasioiden käsittely, sovittelu ja vaihtoehtoiset riidanratkaisukeinot ehdotuksista

Tavoitteena 1 esitetään, että tuomioistuin käsittelee oikeudellista kannanottoa edellyttävät asiat. Tavoitteena 2 esitetään, että sovittelu on tasavertainen osa tuomioistuinten riidanratkaisupalvelua. Tavoitteet ovat keskenään jossakin määrin ristiriitaiset. Ensimmäisessä tavoitteessa halutaan, että vain ne asiat, joissa oikeudellista kannanottoa tarvitaan, tulisivat oikeuteen ja toisessa toivotaan, että soviteltavia asioita tulisi tasavertaisesti. Niissähän ei tyypillisesti tavoitella oikeudellista kannanottoa, vaan sovittelulla syntynyttä sopimusta, jossa ratkaisu voi löytyä jopa riidan ulkopuolelta.

Summaarisien asioiden siirtämistä tai keskittämistä ei tarvitse enää tutkia. Ne on todettu säännöllisesti noin 10 vuoden välein tuomioistuinasioiksi. Summaariset asiat ovat nekin monimutkaistuneet eikä vähiten monimutkaisten korkolausekkeiden vuoksi. Jotta ratkaisuja voitaisiin panna täytäntöön myös muualla Euroopassa, niiden täytyisi olla tuomioistuinten ratkaisuja. Ainoastaan Unkarissa ja Ruotsissa muiden viranomaisten kuin tuomioistuinten ratkaisut ovat täytäntöönpantavissa yli rajojen (Bryssel I). Suomessa oikeusvaltiokeskustelu ei kaipaa katseen kääntämistä tähän suuntaan.

Oikeuspaikkasäännökset ovat edellisen uudistuksen vuoksi jo riittävän vapaat. Sitä ei enää tarvitse tutkia.

3. Kommentit alatyöryhmän 3. Hallinto-oikeudelliset asiat ja erityistuomioistuinasiat ehdotuksista

-

4. Kommentit alatyöryhmän 4. Oikeudellinen neuvonta ja avustaminen ehdotuksista

-

5. Kommentit alatyöryhmän 5. Täytäntöönpano ja Ulosottolaitoksen toiminta ehdotuksista

-

6. Kommentit alatyöryhmän 6. Hallinto-, henkilöstö- ja koulutusasiat ehdotuksista

-

7. Muita huomioita Oikeuslaitostyöryhmän alustavista toimenpide-ehdotuksista

Työryhmä on löytänyt runsaasti hyviä ja kehityskelpoisia avauksia. Kaikkia jo aikaisemmin tutkittuja vaihtoehtoja ei tarvitse tutkia uudestaan.

Nuotto Antero
Pirkanmaan käräjäoikeus